

ISSN:1306-3111

e-Journal of New World Sciences Academy
2010, Volume: 5, Number: 4, Article Number: 1C0247

EDUCATION SCIENCES

Received: August 2010
Accepted: October 2010
Series : 1C
ISSN : 1308-7274
© 2010 www.newwsa.com

Mustafa Gündüz

Musa Bardak

Firat University
Harran University
mstgndz@gmail.com
msbardak@gmail.com
Konya-Turkey

**EĞİTİMDE MİLLİLİK VE MİLLİ TALİM VE TERBİYE CEMİYETİ MECMUASI ÜZERİNE
BİR İNCELEME**

ÖZET

Eğitimde millîlik, Osmanlı devletinin son döneminde tartışılmaya başlanmış bir konudur. II. Meşrutiyet döneminde bu konuda bazı dernekler kurulmuş, yayınlar yapılmıştır. Bunlardan biri de Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'dir. Bu dernek millî bir eğitim sisteminin kurulması için pek çok faaliyet yapmıştır. Bunlardan en önemlisi Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası adında bir dergi çıkarmasıdır. Dönemin önce gelen eğitimcileri dergide görüşlerini açıklamışlar, projeler sunmuşlardır. Altı sayı yayımlanan dergide Türk eğitim tarihi ve eğitim sosyolojisi açısından oldukça önemli yazılar yayımlanmıştır. Burada tartışılan fikirlerin Cumhuriyet dönemi eğitim politikalarının belirlenmesinde etkili olduğu söylenebilir. Bu makalede adı geçen dergi bütün yönleri ile incelenmiş ve bütün yazılarının özetleri verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Eğitimde Millîlik, Türk Eğitim Tarihi,
Eğitim Sosyolojisi, II. Meşrutiyet, Millî Tâlim
ve Tevriye Cemiyeti Mecmuası

**NATIONALITY IN EDUCATION AND A REVIEW ON THE JOURNAL OF NATIONAL
TRAINING AND EDUCATION OF SOCIETY**

ABSTRACT

Nationality in education has been discussed in the last period of Ottoman State. Some associations were established and some thing published in this regard in the Second Constitutional Period. One of them is National Training and Education of Society. In order to establish national education system, this association has made many activities. The most important of them is that published Journal of National Training and Education of Society. The leading educators of the period express their opinions and submitted projects in this journal. There are very important papers in this journal about history of Turkish education and sociology of education. The ideas discussed here that can be said to be effective in determining Republican period's educational policy. In this article examined that mentioned journal all aspects and all articles are summaries of.

Keywords: Nationality in education, History of Turkish Education,
Educational sociology, Second Constitutional Period,
Journal of National Training and Education of Society

1. GİRİŞ (INTRODUCTION)

"Milliyet", "millîlik", "milliyetçilik", "ulus" gibi kavramlar Avrupa'daki sanayi devrimi, kapital ekonomi, modern devlet ve vatandaşın ortaya çıkışına paralel olarak toplumların hayatına girmiştir. Hangi şartlar ve etkiler sonrasında ortaya çıktığına yönelik farklı teoriler ortaya atılmış, tartışmalar yapılmıştır. Milliyetçilik her şeyden önce Avrupa toplumunda sanayileşmenin getirdiği sorunlara çözüm olarak sunulan sosyal teorilerden biri olarak görülür. Nasıl ki, Kant, Fichte, Hobsbawm, Kedourie, Shimit, Hans Kohn ve Gellner gibi milliyetçilik kuramcılarının tezleri birbirinden farklıysa, uygulamalar da toplumdan topluma farklılık göstermiştir (Özkırımlı, 2008). Etnik, sivil, kültürel ve siyasal milliyetçilikler toplumların hayatında farklı biçimlerde gerçekleştirilmeye başlanmıştır. Dolayısıyla millîlik, milliyetçilik vb. kavramlar devlet ve toplumların yeniden inşa edildiği 20. yüzyılın başlarında çok önemli bir sorun olarak varlık göstermiştir.

Modern anlamdaki millîlik ve milliyetçilik düşüncesinin kökenlerini farklı yönleri ile 16. yüzyıl Katolizmine karşı ortaya çıkan reformasyona kadar götürmek mümkündür. İlk defa Luther Katolik kilisesinin Latince teoloji tahsili geleneğine karşı çıkarak, ana dille eğitim, ana dille din öğretimi ilkesini benimsemiş ve taraftar bulmada başarılı olmuştur. Elbette burada merkezî imparatorların siyasî ve ekonomik kaygıları da etkili olmuştur. Bu noktada ana dil ile bilgi ediniminin önemli bir ayırım olduğu düşünülürse, Avrupa'da "millî eğitimin" başlangıcı olarak Luther ve onun eğitim danışmanı 'Almanya'nın Hocası' unvanına sahip Philip Melachton kabul edilebilir.

20. yüzyıl modern milliyetçiliği farklı milliyetçilik teorileri içerisinde etnik olanı sivrilterek, belli bir toprak parçası üzerinde aynı kökten gelenlerin dil ve kültür birliği şeklinde inşa etmiştir. Bu da kültürel ayrıcalığa önem vermektedir. Almanya'da Fichte ve Kant'ın vurgu yaparak gelişmesine katkı sağladıkları millîlik burada anlatılmaktadır. Dil ve kültür ayrıcalığı ve farkındalığı üzerine kurulan bu siyasal teorinin yaygınlık kazanabilmesi için eğitime ihtiyaç duyulmuştur. Millî bir toplum, özgün bir kültür ancak eğitimin içeriğinde istenilen değerlere vurgu yapılarak geliştirilebilir.

Avrupa'da millî bir eğitimden bahsedilmesi, yenilgilerin sebebini eğitimsizliğe bağlayarak, millî değerlerin yeni nesillere aktarılması yoluyla düşmanlara karşı bir üstünlüğün sağlanabileceği düşünce ve beklentisi Kant (Kant, 2006) ve Fichte ile ortaya çıkmıştır. Almanya'nın 1806'da Fransa karşısında mağlup olması üzerine Fichte'nin 1808'de yazdığı meşhur 'Alman Ulusuna Söylevler' makalesi (Ateşeşlu, 2006), millî değerler ve bunun eğitim yoluyla aktarılması, bilginin millî karakteri konusuna ilk vurgu yapan yazıdır. Fichte'ye göre "egemenliğini yitirmiş bir millet, kendi özgürlüğünü ancak yeni bir eğitimle kazanabilir. Benim Alman milletine hayatta başvuracağı çare olarak teklif ettiğim şey, bir kelime ile söylemem gerekirse, bu güne kadar gelen eğitim sistemini değiştirmesidir (Aytaç, 2009: 233). Almanya'nın mağlubiyetinin temel sebebini eğitime bağlayan Fichte, o zamanda verilen eğitimin belli zümrelerin(en temelde burjuvanın) çıkarlarını korumaya yönelik olduğunu iddia etmiştir. Bu sebeple verilen eğitim millî bir eğitim değildir. Durum böyle olunca da, milletlerin başarısını sağlayacak olan millî değerlere önem veren, millî birikimi yeni nesillere aktaran, bireylere kültürel ve köken bakımından farklı ve özgünlüğünü aşıl原因 bir eğitim sistemi oluşturmak gerekmektedir. Bu eğitim aynı zamanda güçlü iradeye, ahlâka ve ödev şuuruna sahip bireyler de yetiştirecektir.

Avrupa'da 19. yüzyılın başında bu gerekçelerle başlayan eğitimde millîlik yüzyılın sonlarında bütün kıtayı sarmış durumdaydı. Bu niteliklere sahip bir eğitim sistemi genişleyerek diğer toplumları da etkisi altına almıştır. Ancak bu etkileme biçimi çoğu zaman tabii

sebeplere ve kaynaklara dayanmadığı için başka toplumlarda çok ciddi sorunlara sebep olabilmıştır.

Avrupa'ya komşu olan Osmanlı devleti çok farklı etnik ve dinî aidiyetlere sahip toplumların devleti idi. Bu toplumları birbirine bağlayan temel unsur, her cemaat veya toplumun çıkarlarının devlet tarafından güvence altına alınmasıydı. Ne zaman ki bu çıkarlarda sorunlar oluştu, devlete olan bağlılıkta da problemler ortaya çıkmaya başladı.

Osmanlı devletinde millî düşünce öncelikle gayrimüslim azınlıklar arasında başladı. En sonunda Türkler arasında millî düşünceler ve eylemler ortaya çıktı. Çünkü modern anlamda millî hareketlerin çıkmasına uygun bir düşünce yapısı yoktu. Tanzimat döneminde "ulus terimi, bu gün kullandığımız anlamıyla ümmet teriminin yerine kullanılırdı. Arapça umma ulus birimi, milla ise müminler birimi demektir" (Berkes, 2002:226). Tanzimat'ın ikinci yarısında bilimsel ve kültürel sahalarda başlayan Türkçü düşünceler ve hareketler II. Meşrutiyet döneminde siyasi alanda görülmeye başladı. Dernekler ve partiler kuruldu, dergiler çıkarıldı farklı millî kaygılar taşıyan eylemler görüldü.

Tanzimat ve II. Abdülhamid dönemi aydınları, devlet adamları ve bürokratları bütün beklentilerini Anayasanın yürürlüğe konmasına bağlamışlardı. Onların beklentilerine göre, Meşrutiyet'in ilanı ile bütün sorunlar çözülecekti. Ancak 24 Temmuz 1908'de durumun hiç de arzulanırları gibi olmadığı ortaya çıkınca, farklı arayışlar başladı. Bu arayışların en belirginini Türkçülük hareketi olarak ortaya çıktı. Hareketin öncülüğünü Yusuf Akçura, Ahmed Agayef, Mehmed Emin, Ziya Gökalp, Sadri Maksudi gibi aydınlar üstlendi. Türkçülük hareketi, Türk milletinin birlik ve çıkarını temele alan, ortak bir soy geçmişini dikkate alarak, geleceğe yönelik emel birliği yapan insanların hayatın her alanına yönelik yeni bir devlet ve toplum inşasını öngörmüştür. Bunun bir gereği olarak da başta Türk Yurdu Cemiyeti olmak üzere, Türk Yurdu dergisi kurulmuştur. Balkan savaşlarında alınan ağır yenilgilerden sonra dönemin hükümeti (İttihat ve Terakki Cemiyeti) ve yetkin siyasetçiler Türkçülüğü benimsediler. Böylece 1913'ten sonra Türkçü hareketler ve faaliyetler hükümet tarafından da desteklenmiştir.

İttihat ve Terakki Cemiyeti, geniş halk kitlelerine ulaşabilmek için çok farklı yollar denemiştir. Bunlardan birisi de dernekleşme ve yayın faaliyetidir. Eğitim, ekonomi, basın, siyaset, sinema, sağlık, askerlik gibi pek çok alanda dernekler, vakıflar vb. kuruluşlara öncelik verildi. Nasıl ki, Hilmi Ziya'nın deyimi ile basın alanında "II. Meşrutiyet'in fikir hayatı anarşi manzarası gösterirse" (Ülken, 2001: 139), aynı durum sivil toplum faaliyetleri için de söz konusudur.

İşte bu çalışmaların bir uzantısı olarak 1917'de eğitimde millî değerleri ön plana çıkarmak, millî bir eğitim düşüncesi oluşturmak amacıyla kısmen İttihat ve Terakki'nin kontrolünde ve desteğiyle Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti adında bir dernek kurulmuştur. Bu dernek amaçlarını gerçekleştirebilmek için birçok faaliyet yürütmüştür. Bunlar arasında en önemlilerinden biri Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası (Bundan sonra MTTCM) adında altı sayı yayımlanabilen bir dergi çıkarmasıdır. Alanında bir ilk olan dergi, son derece önemli yazılara yer vermiş ve modern Türkiye'nin inşasında eğitim reformlarının altyapısının oluşturulmasına ve gerçekleştirilmesine katkı sağlamıştır.

2. ÇALIŞMANIN ÖNEMİ (RESEARCH SIGNIFICANCE)

Eğitimde millîlik daha çok II. Meşrutiyet döneminde Ziya Gökalp, Satı Bey, İsmayıl Hakkı, Mehmed Emin ve Mustafa Şekib arasında tartışılmış bir konudur (Gökalp, 1992; Çil, 2004; Ülken, 2001; İ. Hakkı; 1333). Her ne kadar daha sonraları da bu konuda tartışmalar yapıldıysa da II. Meşrutiyet dönemindeki teorik içeriğin ve üslubun gerisinde kalındığı söylenebilir. Bu dönemde eğitimde millî değerlerin nasıl verilebileceğine yönelik pek çok görüş ortaya atılmıştır. Ortaya atılan fikirlerin

uygulamaya geçirilebilmesi için kitaplar yazılmış, dergiler çıkarılmış, gösteriler yapılmış, sinema filmleri çekilmiştir. Bunlar içerisinde en etkili ve kalıcı olanlardan biri kuşkusuz Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti ve bu derneğin faaliyetleridir. Bu güne kadar gerek bu dernek hakkında, gerekse çıkarmış olduğu MTTCM hakkında derinlemesine bir araştırmaya ulaşılamamıştır. Buradan hareketle bu yazıda adı geçen dernekten ziyade, derneğin altı sayı yayımlanan dergisi derinlemesine ele alınacaktır. Öncelikle dergi üzerine biçimsel inceleme, sonrasında içerik incelemeye yer verilecektir. Ardından da derginin yazı ve yazarlarına yönelik sayısal incelemeler yer alacaktır. Bu güne kadar Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası üzerine gerek biçimsel gerekse içerik bakımından bir çalışmanın bulunmaması bu araştırmayı özgün kılmaktadır. İlk defa burada bütünsel bir inceleme yapılmaktadır. Bütün yazıların kısa bir özeti verilmektedir.

Cumhuriyet döneminde yapılan eğitim reformlarına ve eğitim politikalarına (Millî eğitim, eğitimin birleştirilmesi, dilde sadeleşme, harf inkılâbı vb.) bakıldığında bu dergide savunulan görüşlerden hayli etkiler taşıdığı görülmektedir. Bu da adı geçen dernek ve derginin Türkiye’de eğitim politikalarının oluşturulmasında önemli katkılarının olduğunu göstermektedir. Ayrıca dergide yer alan yazarlar dönemin önde gelen eğitimci aydınlarıdır. Bu aydınlar Cumhuriyet döneminde de önemli görevlere getirilmişlerdir.

3. BULGULAR VE TARTIŞMALAR (FINDINGS AND DISCUSSIONS)

MTTCM’ni incelemeye geçmeden önce, bu dergiyi çıkaran dernek üzerinde kısaca durulması gerekmektedir. Zira dergiyi çıkaran çevrenin kimler olduğuna, hangi amaçla böylesi bir topluluğun oluştuğuna ve temel faaliyetlerinin neler olduğuna değinmeden dergiyi anlamak güç olacaktır.

3.1. Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti

(National Training and Education of Society)

II. Meşrutiyet her bakımdan pek çok derneğin kurulduğu bir zaman aralığıdır. Bu dönemde diğer alanlarda olduğu gibi eğitim alanında da pek çok dernek kurulmuştur (Akyüz, 2009; Göldaş 1981; Orhan, 2001; Nurdoğan 2007, Gündüz 2010). Bunlar arasından Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti, 24 Temmuz 1915’te (Tetkikât ve Tenkidât 1; 60) İstanbul’da Beyoğlu Galatasaraylılar Yurdu’nda resmi açılışı yapılarak dernek merkezi Nuruosmaniye’dedir (BOA, DH.EUM.6.Şb No:51 G.No:30). Bu eğitim derneğinin temel amacı, millî eğitimi yaygınlaştırmak, eğitimde birliği sağlamak, Türklerin kendilerine güven duygularını ve bilinçlerini uyandırmak, eğitimin yalnızca bilim yönüyle uğraşmaktır (MTTC Nizamname, 3). Cemiyet, Eylül 1916’dan itibaren MTTCM adıyla altı sayı yayımlanabilen ve belli bir tarihsel aralık kaygısı gütmeyen dergi çıkarmıştır. Dernek başlangıçta İstanbul’da kurulmuş ve nizamnamesine göre, taşrada şubeler açacağını haber vermiştir. Nerelerde şubelerin açıldığı şimdilik tam olarak tespit edilemese de, Nisan 1333(1917)’de İttihat ve Terakki Cemiyeti üyelerinin de yardımıyla Bolu şubesinin açıldığı haber verilmiştir (Tetkikât 2; 91).

Dernek dört ayrı üye sınıfından oluşmuştur (Madde 6): Bunlar: 1. Hayatta iken ya da öldükten sonra derneğe büyük yardımlar etmiş olan mümtaz üyeler. 2. Bir seneden fazladır derneğin genel amaçları için çalışan, gayret eden kurucu üyeler. Kurucu üyelerin isimleri şöyledir: Şeyhülislamlık müsteşarı Hacı Evliyâ Efendi, Maarif Nezâreti Telif ve Tercüme Dairesi üyelerinden Sami Bey, Darülfünûn müderrislerinden İsmayıl Hakkı (Baltacıoğlu), İttihat ve Terakki Cemiyeti Katib-i Umûmisi Mithad Şükrü (Bleda), Halep eski valisi Ali Galib Bey, Sıhhiye Müdür-i Umumisi Doktor Esat Paşa, İstinaf Mahkemesi eski başkanı Muhlis Bey, Tıp Fakültesi müderris yardımcılarında Doktor Hüseyinzâde Ali Bey (Turan).

Derneğin diğer üye sınıfları ise şunlardır: 3. Derneğe senelik belli bir miktar yardım eden 'amele üyeler' ve 4. Derneğin amaçlarına hizmet için az da olsa senede biraz yardım eden yardımcı üyeler. Derneğe üye alımında, üyelerden birinin tavsiye şartı getirilmiştir. Bu uygulama İttihat ve Terakki Cemiyeti'nin üye sağlama uygulamasıyla aynıdır.

Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'nin yapacağı işler, Nizamnamenin 4. maddesinde sıralanmıştır. Özet olarak derneğin temel amacı daha eğitilmiş ve bilinçli, sağlıklı, mutlu bir toplum inşa etmek için genel eğitim politikasına yardımcı olmaktır. Burada dikkati çeken ve üzerinde ısrarla durulan temel kavram 'millî'liktir. Dönemin ruhuna uygun olarak eğitim, kültür ve siyasette millîlik ön plana çıkarılmaktadır. Aslında derginin yayımlanmaya başladığı bu tarihlerden kısa bir süre sonra (1917-1918) Osmanlı eğitim basınında millîlik canlı bir şekilde tartışılmaya başlanmıştır. Özellikle Ziya Gökalp ve Satı Bey'in başını çektiği akademik seviyesi, üslubu ve metodu yüksek; 'eğitimde millîlik' tartışması yapılmış ve hayli ses getirmiştir. Başka pek çok aydın bu tartışmanın içinde yer almıştır. Burada önemli hususlardan birisi, basında ve akademik hayatta 'eğitimde millîlik' tartışmaları başlamadan önce Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'nin kurulmuş olması ve Derneğin yayın organında konuyla ilgili İsmayıl Hakkı'nın ve Ahmed Hikmet Bey'in ilgili makalelerinin yayımlanmasıdır.

Derneğin vaat ettiklerini yapabilmek için bir takım gelirlere sahip olması gerekmiştir. Dernek nizamnamesine göre gelirler dört kalemden oluşmaktadır (Madde 5): Buna göre, derneğin öncelikli geliri, aylık ya da senelik üyelik ücretleri, eğitim işlerinde kullanılmak üzere, eğitim sevenlerin yapacakları yardımlar, bağışlar, resmî veya millî kurumlardan alınacak olan ödenekler ve derneğin farklı zaman aralıklarında düzenleyeceği sergi, kermes, yarışma, müsamere, piyango çekilişleri ve yayımlanacak olan kitap ve mecmualardan elde edilecek gelirlerdir.

Bu gelir kalemleri içerisinde 5. Maddenin 3. fıkrasında, resmî kurum ve kuruluşlardan da bazı ödeneklerin olacağı haber verilmektedir. Derneğin kurucu isimlerine, gelir kaynaklarına, temel amaçlarına, yayın politikasına ve MTTTCM'nin yazı içeriklerine bakıldığında bu derneğin, İttihat ve Terakki Cemiyetinin eğitim politikalarını desteklemek ve genişletmek için kurulmuş ve faaliyetlerde bulunmuş olduğu anlaşılmaktadır. Derneğin nizamnamesi ve yayın organındaki yazılar İttihat ve Terakki'nin genel politikaları ile paralel özellikler göstermektedir. Derneğin İttihat ve Terakki'nin yurdun çeşitli bölgelerinde bazen açık bir şekilde, bazen de buradaki uygulamaya benzer tarzda pek çok dernek kurduğu söylenilebilir. Buna mukabil dönemin diğer siyasal partileri de eğitim dernekleri kurmuşlardır.

Derneğin nizamnamesinde üyelerin görev ve sorumlulukları yanında, hak ve ayrıcalıkları da yer almıştır. (Madde 8). Dernek üyelerine, ayırt edici rozetler hazırlanmıştır (Madde 9,10). Bu rozetler, derneğe yapılan yardım miktarına göre altın, gümüş, nikel ve bakır olarak değişmektedir. Dernek nizamnamesinin kalan maddeleri (Madde 11-31), teşkilat yapısını ve idare şeklini düzenlemektedir.

3.2. Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası

(The Journal of National Training and Education of Society)

3.2.1. Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası Üzerine Biçimsel İnceleme (Formal Examination on The Journal of National Training and Education of Society)

Millî Kütüphane süreli yayınlar katalogunda tam koleksiyonu bulunan derginin ilk sayısı Eylül 1916'da çıkmıştır. Dergi Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'nin resmî yayın organı olarak tanıtılmıştır. Yayımlanma süresi bakımında eşit aralıklı bir zaman takip etmeyen dergi farklı tarih aralıklarında çıkmıştır. Toplamda altı sayı çıkan derginin niçin kapandığına yönelik bir açıklamaya ulaşılamamıştır. Derginin ilk iki

sayısı Derneğin seçkin üyelerinden Süleyman Paşazâde Sami'nin müdürlüğünde yayımlanmıştır. Bu zatın vefatının ardından dergi genel yayın yönetmeni Haydar Rıfat (Yorulmaz) olmuştur. Farklı matbaalarda basılan derginin ilk iki sayısı 5 kuruş, diğerleri de 12,5 kuruş fiyatla satılmıştır. Derginin biçimsel özelliklerine yönelik diğer ayrıntıları tablo 1'de şöyle verilebilir:

Tablo 1. MTTCM hakkında genel bilgiler
(Table 1. General information of journal of national training and education of society)

S.	Tarih (Rumi/Miladi)	Müdürü	Basıldığı Yer	Sf.	Fiyatı
1	Eylül 1332 (1916)	S. Sami Bey	Matbaa-i Amire	82	5 Krş.
2	Nisan 1333 (1917)	S. Sami Bey	Orhaniye Mat.	96	5 Krş.
3	Mart 1334 (1918)	H. Rıfat Bey	Evkafı İslâmiye Mat.	64	12,5 Krş.
4	Nisan 1334 (1918)	H. Rıfat Bey	Evkafı İslâmiye Mat.	64	12,5 Krş.
5	Ağustos 1334 (1918)	H. Rıfat Bey	Evkafı İslâmiye Mat.	64	12,5 Krş.
6	Şubat 1335 (1919)	H. Rıfat Bey	Ahmediye Mat.	48	12,5 Krş.

Her sayıda farklı sayıda makale yayımlanmıştır. Toplamda dergide 34 makale yayımlanmıştır. Bunun dışında, duyurular, reklamlar ve dernek faaliyetlerinin anlatıldığı yazılara da yer verilmiştir. Dergide 14 farklı yazarın makalesi yayımlanmıştır. Yazıların hemen hemen tamamı fikrî tartışma, eleştiri ve teorik önerilerdir. Sadece Fuat Hulusi Bey'in bir mersiyesi, yer almıştır. Bunun dışındaki yazı türlerine (hikâye, deneme, şiir) yer verilmemiştir. Dergide yazısına yer verilen yazarlar, İsmayıl Hakkı, Ö. Seyfettin, H. Rıfat Bey, M. Şekib, Ali Kâmi, Mehmet Emin, Ali Canib, Ahmet Hikmet, Baha Sait, Ahmet Cevat, Esat Paşa, Sami Bey, A. Şeref Bey ve Cemil Sena'dır. Bu yazarların yazdıkları yazı sayılarına yönelik olarak tablo 2 oluşturulmuştur:

Tablo 2. MTTCM yazar ve yazı ve sayfa sayıları
(Table 2. The author and they articles, and pages of their articles of journal of national training and education of society)

Yazar	1.S.	Sf. Sy.	2.S	Sf. Sy.	3. S.	Sf. Sy.	4.S.	Sf. Sy.	5.S.	Sf. Sy.	6.S.	Sf. Sy.	Toplam Yazısı	Toplam Sayfası
İsmayıl Hakkı	2	35	1	44	1	11	1	13		-	2	13	7	116 s.
Ö. Seyfettin		-		-		-	2	12	1	9	1	11	4	32 s.
H. Rıfat Bey		-		-	2	7	1	9	2	18	1	-	6	46 s.
M.Şekib		-		-		-	1	4	1	7	2	11	4	22 s.
Ali Kâmi		-		-	1	2	1	6		-	1	3	3	11 s.
Mehmet Emin		-	1	7	1	13		-		-		-	2	20 s.
Ali Canib		-		-		-		-	1	11		-	1	11 s.
Ahmet Hikmet		-		-	1	10		-		-		-	1	10 s.
Baha Said		-		-		-		-	1	14		-	1	14 s.
Ahmet Cevat		-	1	9		-		-		-		-	1	9 s.
Esat Paşa	1	4		-		-		-		-		-	1	4 s.
Sami Bey	1	6		-		-		-		-		-	1	6 s.
A. Şeref Bey	1	12		-		-		-		-		-	1	12 s.
Cemil Sena		-		-		-		-		-	1	8	1	8 s.
Toplam	5		3		6		6		6		7		34	

Tablo 2 verilerinden de görüleceği üzere dergide en çok yazısı yayımlanan yazar İsmayıl Hakkı'dır. 7 yazısı yayımlanan İsmayıl Hakkı Bey'in yazılarının toplamı 100 sayfadan fazladır. Bu da dergide en fazla yeri onun aldığını göstermektedir. Yazı içeriklerinde de değinileceği üzere, derginin belkemiğini o oluşturur. Ondan sonra en fazla sayıda derginin müdürlüğünü üstlenen Haydar Rıfat'ın 6 yazısı yayımlanmıştır. Ömer Seyfettin'in de biri Ayas müstearıyla olmak üzere 4 yazısına yer verilmiştir.

Birinci sayıda daha çok derneğin açılış konuşmalarına yer verilmiş ve sonra da nasıl bir program takip edileceği üzerinde durulmuştur. Dergide makale yazan yazarlar, yazılarının hangi sayıda ve hangi sayfada yer aldığı ve yazı başlığının ne olduğuna ilişkin tablo 3 oluşturulmuştur:

Tablo 3. MTTTCM yazarları ve yazıları
(Table 3. The author and they articles of journal of national training and education of society)

Sayı	Yazar	Sf.	Yazı Adı
1		1-2	Mukaddime, Maksat
	Dr. Esat Paşa	3-6	Müessislerden Esat Paşanın Nutku
	S. Paşazâde Sami Bey	7-12	Müessislerden Sami Beyin Nutku
	İsmayıl Hakkı Bey	13-20	Müessislerden İsmayıl Hakkı Beyin Nutku
	Abdurrahman Şeref Bey	21-32	Konferans, Millî Maarif Tarihi
	İsmayıl Hakkı Bey	33-59	Millî Tâlim ve Terbiye Tetkikatına Medhal
		60-82	Tetkikat ve Tenkidat
2	İsmayıl Hakkı Bey	1-44	Millî Tâlim ve Terbiye Islahatına Medhal
	Mehmet Emin Bey	45-52	Millî İktisat ve Tedrisi
	Ahmet Cevat Bey	53-72	İmlamızın Tarihi Safhaları
3	İsmayıl Hakkı Bey	1-11	Sami Bey, Ruhu, Terbiye Hakkındaki Fikirleri, Nazariyeleri
	Mehmet Emin Bey	12-25	Dinî Terbiye, Dinî Tedrisat
	Haydar Rıfat Bey	25-40	Terbiye İlmî (Durkheim'e göre)
	Ali Kâmi Bey	40-42	Elifba ve Lisan Meselesi
	Haydar Rıfat Bey	42-49	Yeni Mecmua Hakkında
	Ahmet Hikmet	49-59	Millî Terbiye
4	İsmayıl Hakkı Bey	1-13	Terbiyenin Marazi Şekilleri
	Ayas (Ö. Seyfettin)	14-16	Mazi İhya mı edilir, İade mi?
	Muallim Şekib	17-20	Mefkûre ve Darülfünûn
	Ali Kâmi Bey	21-26	Lisanlarda Mantık
	Haydar Rıfat Bey	27-36	Terbiye İlmî
	Ömer Seyfettin Bey	37-46	Tanzimat'tan Millî Edebiyat Cereyanına Kadar
	Fuat Hulusi Bey	46-51	Mersiye
		52-63	Cemiyetin Kurucu Üyeleri
	64-64	MTTC Şuûnu	
5	Muallim Şekib	1-7	Ruhiyatta Cemiyet Ruhunun İlk Mübeşşirleri
	Ali Canip	7-18	Homer Kimdir? İlyada, Odise Nasıl Eserlerdir?
	Baha Said	18-32	Anadolu'da İctimai Zümreler, Anadolu İctimaiyatı
	Ömer Seyfettin	33-42	Yeni Hayat
	Haydar Rıfat	43-61	Etfâliyât 'Terbiye Fennî'
6	İsmayıl Hakkı Bey	1-10	Sultani Islahatı
	Ömer Seyfettin Bey	11-21	Skolâstik Lisanımızın İflası
	Ali Kâmi Bey	22-24	Resmî Terbiye
	Muallim Şekib Bey	25-32	Klasik Medeniyet ve Alman Harsı
	Cemil Sena Bey	33-41	Yalancılık
	Muallim Şekib Bey	42-45	Vahdet-i Terbiye Karşısında
	İsmayıl Hakkı Bey	46-48	İcraatta Adalet Niçin Lazımdır

Yaklaşık dörtte birini İsmayıl Hakkı'nın yazdığı altı sayılık dergideki yazıların temel konusu dergi başlığından da anlaşılacağı üzere eğitim ve millîlik meselesidir. Farklı başlıklarda yazılar varsa da bir şekilde eğitimle ve millîlikle irtibatı kurulmuştur. Bu dergide yazı

yazarlar Muallimler Mecmuası, Yeni Mecmua gibi dönemin diğer eğitim dergilerinde de yazılar kaleme almışlardır.

3.2.2. Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Mecmuası Üzerine İçerik İnceleme (Inner Study on the Journal of National Training and Education of Society)

3.2.2.1. Derginin Çıkış Amacı (The Purpose Of Publication of Journal)

Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyetinin resmi yayın organı olan dergi elitist bir zihniyetle çıkmaya başlamıştır. İlk sayıda çıkış amacı açıklanırken, "dergi herkesin okuması için değil, sayısı sınırlı fikirli bir zümrenin alakası namına çıkarılmaktadır. Derneğin amacı bu dergi ile halkın eğitim seviyesini yükseltmek değil, fakat tâlim ve terbiyeye dair olan millî işleri bu dergi yoluyla düşünmek ve düşündürmektir. Mecmuanın mahiyeti tam olarak, millî tâlim ve terbiyenin yalnız ilmi ile uğraşmaktır" ("Maksat", 2) denilmektedir. Bu ifade dernek yöneticilerinin her şeyden önce entelektüel bir kaygı ile işe başladıklarını göstermektedir. Esat Paşa derneğin açılış konuşmasında, "şimdiye kadar her nasılsa ülkemizde oluşmayan millî terbiye, millî mefkûre oluşturmak temel gayemizdir" (Esat Paşa, 1333: 3) der. Böylece vücudu, zihniyeti, ahlâkı sağlam, dindar, azimli, müteşebbis bir nesil yetiştirilecektir. Bunu başarabilmek için de millette 'millî birlik' ruhu oluşturulmalı, Türk vicdanı uyandırılmalıdır. Bu birliği oluşturacak olan da eğitimidir. İlim her nereden gelirse gelsin onu millî bir kisveye büründürülmesi şarttır. Süleyman Paşazâde Sami'de, "Türk unsurundaki hayat kuvvetlerinin kaynaklarını araştırıp çıkarmayı ve maddî ve manevî hayattaki görevleri göstererek ferdin toplumla sağlıklı olarak bütünleşmesi gerektiği belirtilmiştir" (Sami Bey, 1332; 2-12). Buradan da anlaşıldığına göre, derginin temel amacı millî eğitim düşüncesinin oluşması için ilmî bir tartışma zemini oluşturmaktır. Bunu İsmayıl Hakkı Bey'in şu sözlerinde de görebiliriz "eğitimi ilmî olarak ele alamaya ve düşünmeye mecburuz" (İ. Hakkı, 1334b: 13) Bunu başarabilmek içinde eğitimle ilgili olan diğer pek çok alanın araştırılması gerektiği üzerinde durulmuştur.

3.2.2.2. Yeni Hayat, Yeni Toplum ve Yeni Birey (New Life, New Society and New Person)

Derginin hemen her yazısında yeni bir toplum, yeni bir birey inşa etmenin yolları aranmaktadır. Onun için de hemen her kavrama yeni tanımlar getirilmektedir. Eğitimin, ahlâkın, iktisadın, vahdetin yeni tanımları yapılmıştır. Ömer Seyfettin Ziya Gökalp'ın meşhur Yeni Hayat eserini büyük bir heyecanla tanıtmış (Ö. Seyfettin, 1334: 33-42) ve bu eserin sıradan bir şiir kitabı değil, toplumsal bir dönüşümün manifestosu olduğu hükmünü vermiştir. Burada yapılan önemli tanımlardan biri yeni toplumun yeni bireylerinin yeni ahlâk anlayışlarıdır. Zaten II. Meşrutiyet döneminde yeni bir ahlâk oluşturmak üzere bir hareket de vardır. MTTTCM yazarları da kendi zaviyelerinden yeni bir ahlâk tanımı yapmaktadır. Sami Bey'e göre ahlâk, 'öncelikle nefesine iman demektir. Kendini sevmek, kendine inanmak, medenî cesaret demektir. İstikamet, hayâ, iman demektir. İkinci olarak ailesine iman, yani ailesini sevmektir. Üçüncü olarak, milletine ırkına, vatanına imandır. Yani, milletini, ırkını, vatanını, kendinden ve ailesinden ziyade sevmektir. Milletine, ırkına ve vatanına kendinden ve ailesinden ve kendiyile ailesinin bütün mülkünden fazla inanmak, güvenmek, hürmet etmektir. Velhasıl gerektiğinde muin ve zahir olmak, milletini, ırkını ve vatanını her millettten, her ırktan, her vatandan daha aziz ve muhterem görmektir. Gerektiğinde kendini ve ailesini feda etmektir' (Sami Bey, 1332: 9). Görüldüğü üzere burada o güne kadar hiç üzerinde durulmayan yeni bir birey tanımı yapılmaktadır. Kendini ve ailesini vatan ve milletine, ırkına feda etmesi istenen bir nesil oluşturulmak istenmektedir. 1933'te

Reşit Galip tarafından yazılan ilköğretim andında "Varlığım, Türk varlığına armağan olsun" ifadesinin kökenlerini 1917'deki tartışmalarda aramak pek abartı olmasa gerektir.

3.2.2.3. Eğitimde İslah ve Araştırma Alanları (Reform on the Education and Area of Study)

Derginin yayımlanma amaçlarından biri de bu ülkenin yerel değerlerini tanımak ve tanıtmaktır. Süleyman Paşazâde Sami Bey konuşmasında Türk'ü Türk'e tanıtmak emelinden bahsetmektedir. İsmayıl Hakkı Bey bu tanıma ve tanıtmamanın nasıl olacağını uzun bir şekilde anlatmaktadır (İ. Hakkı, 1333: 33 vd). Buna göre bir ülkenin bütün değerlerini tanımak için şöyle bir yol izlemek gerekmektedir:

Bir ülkenin dağları, nehirleri ve arazileri insanların his, ahlâk, fikir ve duyguları üzerine etki eder. Bu bakımdan ülkenin doğal özellikleri ve tabii kuvvetleri hakkında bilgi toplanmalı, öğrenmeli ve öğretmelidir. Memleketimizdeki insanların yaşadıkları dağların, tepelerin, ormanların, korulukların, nehirlerin, ırmakların, göllerin, denizlerin, otların, hayvanların; resimleri, fotoğrafları, krokileri ve bu konularla ilgili yazılacak makaleler, kitaplar, yapılacak istatistikler, millî tâlim ve terbiyemizin beden çerçevesini oluşturmalıdır.

Bu istekler dergide söylemin ötesine geçmiş ve uygulamaya dökülmüştür. Baha Said, Anadolu'da İctimaî Zümreler başlıklı yazısıyla antropolojik ve etnografik bir çalışmanın ilk örneğini vermiştir (B. Said, 1334: 18-32). Baha Said'e göre, Türkiye'de Anadolu'yu araştırmak Türkiye'yi bilmek demektir. Bunu biz Türkiyeli Türkler yaparsak nefsimizi bilmiş oluruz. Anadolu halkının çoğu ve hatta en çoğu Türk nesli olduğu için biz de mecburen 'Türk milliyet ve hayatıyatı' üzerinde söz söylemeye mecbur olacağız. Bundan başka hükümeti temsil eden kuvvet de Türk'tür.

Dergide bu toplumu tanımak için temel araştırma alanlarından biri olarak da aile gösterilir. İnsanın terbiye aldığı muhitlerin belki de en etkili ve en kuvvetlisi ailedir. Bu bakımdan toplumdaki aile türleri, ailedeki ahlâk anlayışı, ödül ve ceza, eğitim usulleri, gelenek ve görenekler, çocuk algısı araştırılmalıdır. Aile çevresinin eğitime etkisi ve katkısı, ailede geçirilen zaman, eğlence vs. inceden inceye bilinmelidir. Ailenin mesleği ve bunun eğitimle olan ilgisi kurularak buradan faydalanılmalıdır.

İsmayıl Hakkı'ya göre, okuldaki eğitim de şu noktalardan incelenmelidir. Okulların şekli, araçları, öğretmenleri, öğrencilerinin temel özellikleri, öğretme yöntemleri, dersler, kitaplar, zaman kullanımı, sağlık şartları, okulların yönetmeliği vb. Bunun yanında meslek eğitiminin temel niteliklerinin de incelenmesini istemiştir. Meslek eğitim biçimleri, meslek eğitimi verenlerin özellikleri, meslek eğitimi yönetmelikleri gibi. Millî bir eğitimin teşekkülü için o toplumun dinî yapısı, lisanı, gelenek ve görenekleri, sanatları, kanunları incelenmeli ve okulda tanıtımı yapılmalıdır. Çünkü bütün bunların eğitimi etkileyen bir boyutu vardır.

3.2.2.4. Eğitimin Toplumsal, Tarihi ve İktisadî Temelleri (Historically, Economically and Society Basics of Education)

Bu noktada İsmayıl Hakkı, eğitimi oluşturan temel unsurların toplumsal yapının unsurları olduğunu belirtir. Burada Durkheim'in eğitim sosyolojisi teorilerinin tam bir aktarımı sayılabilecek görüşler ileri sürülmüştür. Durkheim'in eğitim ve toplum ilişkisini Aron şöyle açıklar: "Her toplum eğitim sistemini bir ortam olarak koşullandırır. Her eğitim sistemi toplumun gereksinimine cevap verir ve toplumun bir anlatımı olur. Toplum, eğitim sisteminin amacı ve hedefidir. Toplumun yapısı eğitim sisteminin yapısını belirleyen bir nedendir; buna karşılık eğitim

sisteminin amacı bireyi topluma bağlamak, bireyin toplumu, saygısının ve bağlılığını bir hedefi olarak seçmesini sağlamaktır (Aron, 1973: 204). İsmayıl Hakkı da bu görüşlere çok benzer ifadeler kullanır. Ona göre "eğitim toplumsal bir kurumdur, eğitim toplumsal bir gerçekliktir. Her toplumun dini, iktisadi, ahlaki gibi bir de eğitim kurumu, eğitim ve öğretim düzeni vardır. Toplumların eğitimi, mevcut durumundan önce, geçmişlerinin ortaya koyduğu hakikatlerdir. Bu hakikat tarihte yaşanmış olan din, ahlâk, iktisat, lisan gibi bir takım ortak hayatın kısa ifadesidir. (İ. Hakkı, 1333: 17). İsmayıl Hakkı aynı zamanda eğitimin tarihselliğine değinir. Her toplumun kendine göre bir adam yetiştirme ve adam modeli vardır. Bu tarih içinde çok farklı olaylar ve olgular neticesinde oluşmuştur. Eğitimin temel görevi buna göre insan yetiştirmektir. Bunun için de tarihin bilinmesi gerekir. Toplumu değiştirmenin temel müessesesinin eğitim olduğunu söyleyen Hakkı, diğer bütün müesseseler üzerinde en çok eğitimin etkili olduğunu belirtir (İ. Hakkı, 1333: 19). Diğer bir yazısında da toplum ve eğitim ilişkilerini inceleyen yazar, 'bir insan topluluğunun cemiyet olabilmesi için ortak hisler ve duygular etrafında toplanması gerekir. Bunu da ancak eğitim sağlar. Cemiyet değiştikçe eğitim de değişir (İ. Hakkı, 1334b: 3) diyerek yeni oluşturulacak toplumda eğitimin ne kadar önemli bir rol oynayacağına dikkat çekmiştir.

Dergide her toplumun kendi tarihsel geçmişine ve hayat tecrübesine göre bir eğitim sistemi oluşturabileceğine değinilerek, eğitimin tarihsel temelleri üzerinde durulmuştur. Buradan hareketle doğru bir tarih öğretiminin gerekliliği belirtilmiştir.

Dergide Mehmed Emin (Erişirgil) tarafından kaleme alınan yazıda, millî bir eğitimin öncelikle millî bir iktisattan geçtiği belirtilmiştir (M. Emin, 1333). Dolayısıyla da millî iktisada hayli önem verilmiştir. II. Meşrutiyet döneminde İttihat ve Terakki'nin millî bir burjuvazi yaratmak ve ekonomi oluşturmak için yoğun gayretleri olmuştur. Dergide bu konuya önem verilmesi biraz da hükümet politikasına paralellikten kaynaklanmaktadır. İlgili yazıda iktisat hakkında geniş bir tarihçe verilerek, bizde bir iktisadî düşünce geleneğinin olmadığı vurgulanmakta, modern iktisat teori ve gelişmelerine yabancı kaldığımızın altı çizilmektedir. Mehmet Emin yazısında modern iktisadın soyutluğuna dikkat çeker: Klasik iktisat teorisyenlerinin görüşlerini açıklar: burada A. Smith, G. Vico, D. Ricardo, S. Sismondi, T. R. Malthus, F. List, gibi isimlerden bahsedilmiştir. Bu isimlerin önde gelen kitapları ve teorileri tartışılmıştır. Bu durum II. Meşrutiyet aydınları için pek alışılmış bir şey değildir. Zira bu isimler 'birinci sınıf' sayılan iktisatçılardır. Oysa dönemin aydınlarının pek çoğu Avrupa'nın önde gelen yazar ve filozoflarından ziyade, ikinci sınıf kişilerle irtibat kurmuşlardır. M. Emin yeni ve eski iktisat teorilerinin insana ve topluma bakışlarındaki farklılıklara yer verir. Yeni iktisadî teoriler bireyi değil, toplumu esas almaktadır. Nasıl ki, eğitim, ahlâk, örf ve adetler her topluma göre değişiyorsa, iktisat da her topluma göre değişir.

3.2.2.5. Millî Eğitim İçin Dil, Edebiyat, Sinema ve Dinde Düzenlemeler (Language, Literature, Cinema and Religion for National Education)

Millî bir eğitimin oluşturulmasında öncelikle eğitim öğretimin dilinin millîleştirilmesi gerektiğine değinen Ömer Seyfettin ve Ahmet Cevat (Emre) Tanzimat edebiyatına ve ağır Osmanlıca kullanımına adeta savaş açmışlardır. Dergide en çok yazı yazarlardan biri olan Ömer Seyfettin'in yazıları son derece sadedir. Ahmet Cevat'a göre her milletin hayat tarzına ve coğrafyasına göre bir fonetiği vardır (A. Cevat, 1333: 53). Bu bakımdan dilin yabancı tesirlerden kurtarılarak doğal haline bırakılması en doğru yoldur demektedir. MTTTCM'nda Türk dilinin Osmanlı'nın ilk dönemlerinden başlayarak o güne kadarki gelişim ve

dönüşüm tarihi de anlatılmıştır. Bu süreçte Türkçe gerek imlâ gerekse kelime zenginliği ve özelliği bakımından diğer pek çok dille karşılaştırılmıştır.

Türkçenin en güzel biçimde ve hızlı olarak öğrenilebilmesi için yeni metotların geliştirilmesi gerektiği üzerinde durulmuş ve bu konuda yazılan kitapların tanıtımına yer verilmiştir. Ali Kâmi "elif-be ve lisan meselesi" başlıklı yazıda Muallim mecmuasının 19. sayısında lisanla ilgili yazı yazan Nüzhet Sabit'in görüşleri üzerine eleştiri yazmıştır (A. Kâmi, 1334: 40). İmzasız yayımlanan yazılarda da dönemin basın diline eleştiriler getirilmiştir. Celal Nuri'nin "avamın terbiyesi" başlıklı yazısının kendileri için hayli önemli olduğuna değinen dergi, toplumsal cehalete ve geri kalmışlığa dikkat çekmiştir. Burada gazetelerin diline ve o dönemde ateşli tartışmalar yapılan gazeteci diline değinilmiştir. Halkın eğitilmesi için sade bir dilin gereğine vurgu yapılmıştır (Tetkikat ve Tenkidât, 1334b: 77).

Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'nin temel amaçlarından biri de millî bir sinemanın tesisini sağlamaktır. Bu amacın gerçekleşmesi için dergide bazı yazılar yer almıştır. Bizde Millî Sinema başlıklı yazıda (Tetkikat ve Tenkidât, 1333b: 78) Sabah gazetesinde çıkan bir yazıdan önemle bahsedilmektedir. Avrupa ve Amerika'da hızla gelişen sinema endüstrisine duyarsız kalamayacağımızı belirten yazar, yeni baştan millî bir sinema yaratmamın gerekliliği üzerinde durmaktadır. Millî sinema ile birlikte, millî bir müziğin de oluşturulmasına önem veren dergide, Musiki encümeni ve Darü'l-Elhan'ın teşekkülünün desteklendiği belirtilmiştir. Bu iki kurumun tâlim ve terbiye ile kültürlerin gelişmesinde ve tanınmasında son derece önemli olduğu vurgulanmıştır. Eğitimin her aşamasında bunlardan yararlanılabileceği üzerinde durulmaktadır ki, bu hayli ilerici bir görüştür.

Derginin üzerinde tartışma yaptığı bir diğer konu da, dinî eğitimidir. Mehmet Emin, Dinî Terbiye başlıklı yazısında (M. Emin, 1334: 12) okullarda dinî eğitimin gittikçe zayıfladığını, bunun toplum için iyi bir şey olmadığını belirtmiştir. Özellikle Sultanilerde durumun kötü olduğunu söyler. M. Emin, dinin mahiyet itibarıyla insanlar için tabii ve mutlak bir ihtiyaç olduğuna inanmaktadır. Ona göre "okulda dinî derslere yer verilmemesi ruhun ihtiyaçlarının dikkate alınmamasıdır" (M. Emin, 1334: 15). Bu ise bir insan için tehlikeli bir durumdur. Zira serbest bir düşünce ile bir iman teşkilatı ortaya koyabilecek insan yoktur. Yazar makalenin devamında din ile bilimin bir arada telif edilip edilemeyeceği meselesini tartışır. Ancak ona göre durum bir telif meselesi değildir. Bu iki konu telif edilecek olursa işte o zaman yanlış yapılmış olunur. Bu hususta bütün dinler aynı konumdadır. Her ikisinin terazisi farklıdır ve farklı şeyler tartar. Din ile bilimi telife kalkışmak beyhude bir uğraştır. Fakat dinin ilimle telif edilmemesi onun hakikat olmasından geri bırakamaz. Dinin aslı imandır. Dinî terbiyenin aslı da bu imanı telkinden ibarettir. M. Emin'e göre, din eğitiminin birinci şartı, dini öğretmeye çalışmak değil, çocuğun ruhunda yaşatmak, yani onda iman husule getirmektir (M. Emin, 1334: 21).

3.2.2.6. Batı Medeniyeti ve Diğer Kültürler (Western Civilization and Other Cultures)

MTTCM yazarları yeni bir toplum ve yeni bir neslin inşası için en başta kendi kültürünü, değerlerini, tarihini lisanını ve dinini öğrenmesini istemektedir. Ancak hemen ardından da diğer kültürleri ve medeniyetleri tanımasının zaruriliğine değinmişlerdir. Ancak burada diğer kültür ve medeniyet nerede ise Avrupa ile sınırlıdır. Türk kültürünü en çok etkileyen Fars ve Arap medeniyetlerinden hiç bahsedilmezken, özellikle dil ve edebiyatta onların menfi etkileri üzerinde durulur. Derginin hemen her sayısında Avrupa dillerinden yapılan yeni tercüme eserlere ilgi gösterilmiş, tanıtımı yapılmıştır. Derginin birinci

sayısında Telif ve Tercüme dairesince yeni yayımlanan 154 eserin isim, yazar ve fiyatına yer verilmiştir. Eğitimin bir bilim olarak anlaşılabilmesi için bolca tercümeye gerek olduğu belirtilmiştir. Daha sonra da acil olarak eğitimle ilgili şu eserlerin Türkçeye tercüme edilmesi istenmiştir (Tetkikât ve Tenkidât, 1333a: 78):

Rousseau'dan Emile, N. Saussure'dan L'Education Progressive, H. Spencer'dan Intellectual, Moral and Physical Education, W. James'tan Talk to Teachers ve Texbook of Psfology, Guyau'dan Education Hérédité, Wickersham'dan Method of Instuction, Kant'tan ÜberPedagogik, Montessori'den Case dei Bambini, Klackie'den Sel-Education, L. Cellérier'den Esquisse d'une Science Pédagogique, D. Roustan'dan Leçons de Philosophie, R. Ardigo'dan La Scienza dell'educazione, Herbart'ran Pedagogische Schriften.

Sadece eğitimle ilgili değil, diğer alanlarda da tercümelere gerek duyulmuştur. Ali Kâmi, çocuklarımıza hem edebiyatın hakiki manasını öğretmek, hem de iyimser, ümitli bir gençlik yetiştirebilmek için Homer'den başlayarak Fransız Klasiklerine varıncaya kadar bu 'hasta olmayan' dinç eserleri tercüme etmek lazımdır (A. Kâmi, 1334: 7) diyerek bütün batılı klasiklerin çevrilmesini istemiştir.

4. MİLLÎ TALİM VE TERBİYE CEMİYETİ MECMUASI YAZILARININ ÖZETLERİ (THE ABSTRACT OF JOURNAL OF NATIONAL TRAINING AND EDUCATION OF SOCIETY)

Sayı: 1, Eylül 1332/ Eylül 1916

- **Mukaddime: "Maksat", S.1, s. 1-2.**

Yazıda derginin çıkış amacı belirtilmiştir. Buna göre, dergi bütün okuma yazma bilenlere değil, sınırlı sayıdaki fikrî bir zümre için çıkarılmıştır. Amaç, halkın seviyesini yükseltmek değil, eğitim ve öğretimle ilgili konuları düşünmek ve düşündürmektir. Ayrıca derginin yayın politikası ve yayınların içeriği hakkında genel bilgiler verilmiştir.

- **Resm-i Küşat Nutukları: "Müessislerden Dr. Esat Paşa Tarafından", S.1, s. 3-6.**

Esat Paşa konuşmasında, millî düşünceye hizmet eden bir eğitim oluşturmak, vücudu, beyni ve ahlâkı sağlam bireyler ile dindar bir Türk vicdanı uyandırabilmek için derneğin kurulduğunu belirtmiştir. Bu amaca ulaşmak için Avrupalılardan fazla çalışmak gerektiği üzerinde durmuştur. Millî görevlerin yerine getirilmesi için derneklerin kurulması gerektiğini belirtmiştir. Meşrutiyet'le birlikte derneklerin kurulmaya başladığını, faydalı faaliyetlerin yapıldığını ancak bunların ihtiyacın altında olduğu vurgulanmıştır.

- **"Müessislerden Süleyman Paşazâde Sami Bey tarafından", S.1. s. 7-12.**

Yazıda derneğin görüşleri dört başlık altında sıralanarak bu görüşlere karşılık gelen amaçlar belirtilmiştir. Bu görüşlere göre Türk milleti asırlardır devam eden güç ve kudretini zamana ayak uyduramayarak kaybetmiştir. Derneğin amacı Türk milletinin eski gücüne ulaşması için eğitim ve öğretimden yola çıkılarak özüne dönmesi sağlanmaya çalışılacağı belirtilmiştir. Türklerin önceki zamanlardaki gibi ilim fen ve sanat âleminde söz sahibi bireyler yetiştirerek insanlığa örnek olmasını sağlamak hedeflenmiştir.

- **"Müessislerden İsmayıl Hakkı Bey Tarafından", S.1, s. 13-20.**

Yazar derneğin kuruluşunda rol oynayan faktörler, derneğin kullanacağı ilmi yöntemler ve vasıtaları ele almıştır.

Derneğin kuruluşunda rol oynayan sebepleri yani eğitim ve öğretim alanında geri kalınmışlığı örneklerle anlatan yazar, ecnebi eğitim kurumlarına karşı verilen savaştan bahsetmiştir. Meşrutiyetten sonra toplum hayatındaki değişimler gibi eğitim alanındaki değişimlere de

dikkat çekilerek yapılan yeniliklerin millî bünyeye adapte edilmesinde derneğin büyük bir görev üstleneceği belirtilmiştir.

• **Abdurrahman Şeref Bey: "Millî Maarif Tarihi", S.1. s. 21-32.**

Eğitimi genel ve özel eğitim olmak üzere ikiye ayıran yazar, bizde devleti yönetecek iktidarlı, vasıflı kişiler yetiştirmek için eğitime ihtiyaç duyulduğunu aktarır. Yani özel eğitim önce ihtiyaç olarak hissedilmiş, milletin çoğunluğunun eğitimi olan genel eğitim sonraya bırakılmıştır.

Osmanlı Devleti kılıçla hükmettiği ilk zamanlarından sonra sadece kılıçla hükmetmenin yetmeyeceğini anlamış ilk defa İznik ve Bursa'da olmak üzere medreseler açmıştır. Buradan devlet adamları, hâkimler ve münevverler yetişmiştir. Fatih zamanında ihtisaslaşan medreseler zamanın ilim ve fen merkezleri olmuştur. Teşkilatlarının ve programlarının bozulmasıyla eski güçlerini yitiren medreseler, görevlerini yerine getiremez olmuş, eğitim usulleri skolâstik bir şekil almıştır.

Geri kalmışlığın bariz olarak görüldüğü askeri alanda yeni okullar açılmaya başlanmış bunu vilayetlere vasıflı memurlar yetiştirmek için açılan Mektebi Mülkiye izlemiştir. Bu okullardan yetişenler medreseden yetişen âlim-münevverler gibi aydın bir sınıf oluşturmuştur. Bu sınıfın toplumun eğitiminde önemli katkıları olmuştur.

Devletin eğitim konusundaki en büyük yanlışlığı, gayrimüslimlerin devletin açtığı okullarda değil de kendi imkânlarıyla çocuklarını eğitmesi olmuş, bunun devlete çok büyük zararları dokunmuştur.

• **İsmayıl Hakkı Bey: "Millî Tâlim ve Terbiye Tetkikatına Medhal", S.1, s. 33-59.**

Milletin aile, okul ve meslek gibi eğitime ait olan kurumları ile topluma ait kurumları olan din, dil, düşünce, ananeler, güzel sanatların değerlendirilmesinin ve geliştirilmesinin Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyetinin vazifeleri olduğu vurgulanmıştır. Aile, okul ve meslek kurumlarının tek tek eğitim ve diğer meselelerle ilişkisi ayrıntılı olarak ele alınmıştır. Millet eğitiminde eğitimsel ve toplumsal kurumların ne gibi etkilerinin olduğu ve milletin beden, fikir, his, azim ve iradesi üzerinde nasıl etkiler gösterdiği irdelenmiştir.

• **"Tetkikat ve Tenkidat", S.1. s. 60-82.**

1. Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti'nin resmî açılışından bahsedilmiştir. Ayrıca 9 kurucu üye, 75 asil üye, 33 yardımcı üyenin isimleri ve meslekleri sıralanmıştır.
2. Bilgi Yurdu isimli hanımlara mahsus bir kurumun açıldığı haber verilip adres bilgileri verilmiştir.
3. Türkçede eğitimle ilgili kitapların azlığına vurgu yapılarak 24 kitabın isim ve yazarları sıralanmıştır. Daha sonra öğrenilen ve yayınlanacak eserlerin listesinin yayınlanacağı belirtilmiştir.
4. Maarif Nezareti'nin 1329'da Mekatib-i İptidaiye Ders Müfredatı ismindeki yayını şekil ve içerik yönünden etraflıca incelenmiştir.
5. Genel anlamda eğitim ve öğretim usullerinden bahseden Usulü Terbiye, Usulü Tedris isimli eser tanıtılmıştır.
6. Hendesenin Usulü Tedrisi isimli talimatname şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.
7. Eşya Dersinin Usulü Tedrisi isimli talimatname şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.
8. Coğrafyanın Usulü Tedrisi isimli talimatname şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.
9. Resmin Usulü Tedrisi isimli talimatnamenin nezaretin yayınladığı talimatnameler arasında önemli bir yere sahip olduğu vurgulanarak şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.
10. Mektep Temsillerinin Usulü Tedrisi isimli talimatname şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.

11. El işlerinin Usulü Tedrisi isimli talimatname şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.
12. Telif ve Tercüme Dairesinin kuruluşu ve faaliyetleri yayınladığı eserler anlatılmıştır. Ayrıca ileriki sayılarda gerekli görülen kitapların eleştirileceği belirtilmiştir. 154 eserin isimi, yazar veya mütercimleri, fiyatı ve baskı durumları sıralanmıştır.
13. Maarif Nezareti'nin tercüme edilen eserlerin seçiminde izlediği yolun bilinmemekle birlikte derneğin tercümesini çok gerekli gördüğü eserlerin listesi sıralanmıştır. Bu liste Latin harfli 14 eserden ibarettir.
14. Millî Tetebbular Mecmuası ve mecmuayı çıkaran encümen tanıtılmıştır.
15. Hükümetin Darülfünûn'daki her fakülteden bir mecmua çıkarmasını istemesi üzerine Edebiyat, Hukuk, Fünun ve Tıp fakültelerinin çıkardığı mecmualar şekil ve içerik yönünden incelenmiştir.
16. Tedrisat Mecmuası hakkında bilgiler verilerek mecmuanın yayınlarını destekleyici ifadeler kullanılmıştır. Ayrıca 34. sayısı incelenmiştir.
17. Muallim mecmuasının tanıtımı yapılarak içerik yönünden incelenmiştir.

Sayı: 2, Nisan 1333 / Nisan 1917

- **İsmayıl Hakkı Bey: "Millî Tâlim Ve Terbiye Islahatına Methal", S.2. s. 1-44.**

Toplumsal olarak zor günlerden geçen Osmanlı Devletinin eğitim ve öğretim ıslahatının zorluklarından bahsedilerek bu ıslahata ait ilmi temeller üzerinde durulmuştur. Eğitim ve öğretimdeki sıkıntının nasıl başladığı, ıslahatının çıkış noktası, gerekliliği, ıslahın nasıl başladığı üzerinde durulurken eğitimin millîliğine ve toplumsallığına vurgu yapılmıştır.

- **Mehmet Emin Bey: "Millî İktisat Ve Terbiyesi", S.2. s. 45-52.**

İktisat meselesini millîlik bağlamında ele alan yazar, Osmanlı'da iktisat eğitiminin başlangıcını, eski iktisadın soyutluğunu ve yeni iktisat yaklaşımlarını tartışmıştır. İktisadi olayların milliyeti ve hükümetlerin iktisadi hayata etkileri incelenirken iktisadın sosyal bilimler arasındaki algılanışına da değinilmiştir.

- **Ahmet Cevat Bey: "İmlamızın Tarihi Safhaları", S.2. s. 53-72.**

Maarif Nezareti'nin oluşturduğu Tetkikatı Lisanîye heyetinden ve faaliyetlerinden bahsedilerek konunun uzmanı, dernek üyesi Ahmet Cevat Bey'in konferansı aktarılmıştır.

İmlanın genel özellikleri ve dilin uğradığı bozulmalar ile diller üzerindeki etkileri incelenmiştir. Bu dillerden Arapçanın imlası, imla ve medeniyetlerinin ilişkisi daha sonra da şark ve garp Türklerinin imlasına değinilmiştir. En eski belgelerden yola çıkılarak kelime örnekleriyle konu üzerinde içerik incelemesi yapılmış, Rumî takvime göre 8. ve 9. asırlardan başlanarak 14. asrın imlasına kadar incelenmiştir. İçinde bulunan 14. asrın imlasına Tefvik Fikret'in hâkim olduğuna değinilerek Fikret'ten örnekler verilmiştir.

- **"Tetkikât Ve Tenkidât" S.2. s. 73-98.**

1. Yunus Nadi'nin Tasvir-i Efkâr'da MTTC ve mecmuası hakkında yazılan yazısı incelenerek yazarın eğitim ve öğretim meselesi hakkındaki fikirlerine yer verilmiştir.
2. Celal Nuri Bey'in İkdâm'da "Gazeteci Dili" başlıklı yazısı ele alınıp âvâmın eğitimi konusuna değinen yazarın resmi edebiyat ve gazeteci edebiyatı bağlamındaki başmakalesi incelenmiştir.
3. Celal Nuri Bey'in İkdâm'da çıkan "Millî Tâlim ve Terbiye" başlıklı yazısında derneğin ve millî eğitim ve öğretime ait meselelerin ele

- alındığı vurgulanmış ayrıca derneğin kurucularından Sami Bey'in beyanatına yer verilmiştir.
4. Halk eğitimi konusunda yazılan Yunus Nadi Bey'in makalesi münasebetiyle Ahmet Cevdet Bey'in İkdam'da çıkan "Gazeteci Dili" başlıklı makalesi incelenmiştir.
 5. Sabah gazetesinde çıkan "Bizde Millî Sinema" adlı yazı incelenmiştir. Sinemanın millet eğitimiyle alakası artılarıyla eksileriyle anlatılmıştır.
 6. Maarif Nezareti'nin müzik ile ilgili çalışmaları ele alınıp Musiki Encümeni ve Darülelhan'ın teşkiline değinilmiştir.
 7. Topkapı Sarayının tamiri münasebetiyle millî sanatımız hakkında Sabah gazetesinde çıkan "Maziye İhya" başlıklı makale incelenmiştir.
 8. Tahsin Nahit Bey'in Fransızcadan iktibas ederek yayınladığı, Darülbedayi sanatkârlarının Tepebaşı tiyatrosunda oynadığı ve birçok makaleye konu olan "Bir Çiçek İki Böcek" adlı eser incelenmiştir.
 9. Derneğin gösterisi dolayısıyla La Pense Türk'te yazılan yazı ve yazarının eleştirileri, görüşleri incelenmiştir.
 10. Kâzım Nâmi Bey'in Tasvir-i Efkâr'da çıkan "Muallimelik Hakkında" adlı yazısı incelenmiştir.
 11. Tiyatrodan, tiyatronun millî hizmetinden bahseden İkdam'da "Üdebanın Millete Karşı Borcu" adıyla çıkan başmakale ele alınmıştır.
 12. Hayrûnnisa Esat Hanımefendi tarafından kurulan Osmanlı Hanımları Biçki ve Dikiş Ocağı adlı dernek tanıtılmıştır.
 13. Celal Nuri'nin İkdam'da çıkan "Ferdin Kıymeti İktisadiyesi" adlı yazısı incelenmiştir.
 14. İkdam'da "Yeni Türkiye İçin Terbiye-i Fikriye Lazımdır" adıyla tercüme edilen makale millî eğitim ve öğretim açısından incelenmiştir.
 15. Muhyiddin Bey'in Tanin'de çıkan "Himaye-i Etfal Cemiyeti Umumiyesi" başlıklı yazısı incelenmiştir.
 16. Dernek üyelerine mahsus, tanışmak amacıyla Galatasaraylılar Yurdunda toplantı yapıldığı haber verilmiştir.
 17. Derginin yayına başladığından beri Türk Yurdu, İslam Mecmuası, La Pense Türk, Talebe Defteri, Uhuvvet dergilerinin birer nüshalarını dernek merkezine gönderdikleri aktarılmıştır.
 18. Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyetinin Bolu şubesinin kurulduğu ve 6 kurucu üye ile 24 asil üyenin isim ve meslekleri aktarılmıştır.
 19. Millî Sanayi-i Nefise'mizi tanıtmak için düzenlenecek olan eğitimsel müsamerede temsil edilmek üzere bir piyes yarışması düzenlendiği ve yarışmanın katılma şartları aktarılmıştır.
 20. Derginin birinci baskısından sonra derneğe üye olan 18 kurucu üye, 87 asil üye, 38 yardımcı üye ve 4 fahri üyenin isim ve meslekleri sıralanmıştır.
 21. Derneğe iletilen hediye ve takdirlerden dolayı Evkaf Nezaretine teşekkür edilmiştir.
 22. Derginin yayımlanmasındaki yardımlarından dolayı Müdafaa-i Millîye Cemiyetine teşekkür edilmiştir.
 23. Derneğe yapılan nakdi yardımlar açıklanıp, yapanlara teşekkür edilmiştir.
 24. Derneğin yeni merkezi tanıtılıp adresi bildirilmiştir.

Sayı: 3, Mart 1334 / Mart 1918

- "Süleyman Paşazâde Sami Beyin İrtihali", S.3, s.1.
Derneğin başkanlarından Sami Beyin ölümüyle ilgili yazıdır.

- **İsmayıl Hakkı Bey: "Sami Bey, Ruhü, Terbiye Hakkındaki Fikirleri, Nazariyeleri", S.3, s. 1-11**

Sami Bey'in vefatı dolayısıyla yaşananlar, hakkında yazılan makaleler, şiirler ile isminin yaşatılması için derneğin yapacakları aktarılmıştır. Yazar bu yazıyı, Sami Bey'in yayınları ve Sami Bey'le yaşadığı anılardan yola çıkarak oluşturduğunu aktarmıştır.

- **Mehmet Emin Bey: "Dinî Terbiye, Dinî Tedrisat", S.3, s. 12-25.**

Din ihtiyacının nereden geldiğinden yola çıkan yazar iman düşüncesine değindikten sonra din ile ilimlerin kesişme noktasını açıklamıştır. Dinî ilimlerin nasıl tedris edilmesi gerektiğini, dini yanlış yorumlamanın dinî tedrisatta nasıl zararlı olduğu aktarılmıştır. Hayatımızda dinin etkisini, yanlış anlaşılma ve eğitimler sonucunda dinî hayatın nasıl sıkıntılı bir hale geldiği anlatılmıştır.

- **Haydar Rıfat Bey: "Durkheim'e Göre Terbiye İlmî" S.3, s. 25-40.**

Türk eğitim sisteminin diğer milletlerin eğitiminden ziyade sıkıntılı bir devir yaşadığına değinilmiştir. Dinî, ahlakî, hukukî değişimler eğitim hedeflerinde ve usullerinde değişime yol açmıştır. Böyle hassas zamanlarda eğitimin ilmî ve toplumsal açılardan incelenmesi önemlidir. Bu bağlamda Durkheim'in bu konuya dair eğitim kâmusunda bulunan makalesi aktarılmıştır.

Eğitimin tariflerini inceleyen yazar, eğitim kelimesinin farklı mânâlarını açıklamıştır. Eğitimi, küçük nesillerin bir usul dairesinde sosyalleştirilmesi olarak tarif ederek eğitimin toplumsal karakterini ortaya koymaya çalışmıştır.

- **Ali Kâmi Bey: "Elifba ve Lisan Meselesi", S.3, s. 40-42.**

Bu yazı, Muallim dergisinin 19. sayısında Nüzhet Sabit Bey'in "Elifba Meselesi" adlı makalesi üzerine yazılmıştır. Yazar yazısını dilimizi okuma yazmanın kolaylığı zorluğu eksenine oturtarak tartışmış, harflerin bitişik olması üzerinde durmuştur. Türkçe okuma yazma meselesini büyük oranda çözdüğü iddia edilen Kelime Usulüyle Elifba kitabının incelenmesi önerilmiştir.

- **"Yeni Mecmua (Sayı: 34; 7 Mart 1917) Hakkında", S.3, s. 42-49**

1917'de çıkmaya başlayan ve dönemin önde gelen yazar, edip ve fikir adamlarını bir araya toplayan Yeni Mecmua adlı dergiden ve yazarlarından övgüyle bahsedilmiştir.

- **Ahmet Hikmet: "Millî Terbiye", S.3. s. 49-59.**

Toplum veya platformlar oluşturabilmek ve toplumda korku yerine sevginin hâkim olabilmesi için millî bir eğitimin olması gerekir. Millî eğitim, manevi eğitim ve maddi eğitim olarak iki kısma ayrılabilir. Millî eğitim için ne gibi şartların gerektiği, millî eğitimin oluşumunda hangi faktörlerin rol oynadığı, dinin bu faktörler arasındaki konumu tartışılmıştır.

Yazar, Avrupa'ya tahsil için değil de ikmal-i tahsil için öğrenci gönderilmesi ve eğitimlerine dikkat edilmesi gerektiğini vurgulamıştır. Gayrimüslimlere ayırt edilmeden Türkçe öğretilmesini istemiştir. Yazara göre her aileye aile unvanı (soyadı) verilmeli, tarihe ait birikime hürmet edilmeli, memleketimiz içinde eğitim gezileri tertip edilmelidir. Benliğimize ait kültürel öğeler korunmalıdır. Maarif Nezareti tarafından millî benliğe uygun hikâyeler yazdırılmalıdır.

- **"Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Şuûnu", S.3, s. 59-64**

1. Daha önce köylü kütüphanesi ve köylü dergisi yarışmalarına ilaveten faydalı kitaplar isminde kütüphane yarışması düzenlendiği duyurulmuştur.
2. Derneğin taşradan gelen her türlü kitap ve bilgi isteğine karşılık vererek taşradaki eğitim hayatı ve girişimlerin gelişmesine yardımcı olacağı haber verilmiştir.

3. Anadolu'da toplumsal araştırmalarda bulunmak aynı zamanda millî eğitim ve öğretim hakkında konferanslar vermek üzere İsmail Hakkı Bey'in başkanlığında bir heyet oluşturulduğu haber verilmiştir.
4. Merhum Süleyman Paşazâde Sami Bey'in hatırasına bir kitap hazırlayarak yayımlayan Evkaf Nezareti, Müessesâtı İlmiye müdürü Nail Reşit Bey efendiye teşekkür edilmiştir.
5. İstanbul Fatih'te çok kıymetli basma ve yazma eserleri bağışlayarak bir Millet Kütüphanesi kurulmasını sağlayan Ali Emiri Efendi'ye teşekkür edilmiştir.
6. Dernek merkezinde yapılan bir toplantı duyurulmuştur.
7. Dernek merkezinde millî eğitim ve öğretime dair serbest dersler açıldığı, derslerin Mehmet Emin, Hamdullah Suphi, Besim Ömer Paşa, İsmail Hakkı Beyler tarafından verileceği duyurulmuştur.
8. Çeşitli ilim ve eğitim meselelerinin tartişılacağı toplantıların yapılacağı duyurulmuştur.

Sayı: 4, Nisan 1334 / Nisan 1918

- **İsmayıl Hakkı Bey: "Terbiyenin Marazî Şekilleri", S.4, s. 1-13**

Hayatın birçok alanıyla beraber değişen eğitimi doğru anlayabilmek, bu değişimi iyi yönetebilmek önemli bir ihtiyaç halini almıştır. Bununla beraber eğitim ıslahatı bazı olumsuz durumlara yol açabilir.

İnkılâp devirlerinde pedagojiye duyulan ihtiyaç artmakla beraber eğitimin topluma yayılması ve herkese eşit ulaşmasının gerekliliği ile eğitimin kısımları tartişılmıştır.

Eğitimin olumlu ve olumsuz şekilleri ve bunların topluma yansımaları ile eğitimcilerin rolü ele alınmıştır. Eğitimin dengesiz bir hal alması, olumsuz eğitim şekilleri ele alınmıştır.

- **Ayas: "Mazi İhya mı Edilir, İade mi?" S.4, s. 14-16**

Milliyetçilik adı altında geçmişe; Tanzimat'tan öncesine dönme yi arzulayanların olduğunu savunan yazar, o devirlerde yaşananları geri getirmek mi gerekir yoksa onları geliştirmek veya tamamen atmak mı gerekir konusunu tartişmiştir.

- **Muallim Şekib: "Mefkûre Ve Darülfünûn", S.4, s. 17-20**

Toplumsal hayatta ilmin yeri ve bunun sağlandığı Dârülfünûnlar, üniversiteler hakkında bilgiler verilmiştir. Bütün ilimlerin, ilimle yaşayan bütün milletlerin gıdasının ilimlerin medresesinden yani Darülfünûn'dan geldiği belirtilmiştir. Fikirlerin ne olduğu ve nasıl olduğunu tartişan yazar, yeni fikirlerle eski fikirlerin nasıl çakiştiklerini ele almıştır.

- **Ali Kâmi Bey: "Lisanlarda Mantık", S.4, s. 21-26**

Türkçe ile Fransızca, İngilizce, Almanca arasında mukayese yapılmıştır.

Son zamanlarda dillerde mantık aranmaya başlanıp Türkçenin Arapça ve Avrupa dillerine nazaran mantıki olmadığı iddia edilmiştir. Mantığın ne olduğu, dilin mantıki olmasının ne demek olduğu gibi konular ele alınıp imla ile ilgili mantıki ve mantıksız örnekler verilmiştir. Avrupa dillerinin mantıksız yanları ortaya konularak dilimizdeki tüm kelimelerin Türkçe olmadığına değinilmiştir.

- **Haydar Rıfat: "Terbiye İlmi", S.4, s. 27-36.**

Eğitim hususunda hükümetin hukuk ve görevlerini ortaya koymaya çalışan yazı daha sonra ailenin çocuklarına karşı hukuk ve görevlerini ele almıştır. Eğitimin kuvveti ve icra vasıtaları tek tek ve bütünlük içinde ele alınmış, örnekler ve benzetmeler verilerek öğretmenlerin görevlerinden bahsedilmiştir. Son olarak da öğretmen ile çocuk arasındaki hürriyet ve velayet meselesi ele alınmıştır.

- **Ömer Seyfettin: "Tanzimat'tan Millî Edebiyat Cereyanına Kadar", S.4, s. 37-46.**

Önceleri Doğu medeniyetleri arasında bulunurken Avrupa'ya komşu olmamız bizi Batı medeniyetini çaresizce kabul etmeye itmiştir. Ümmetçi bir toplum yapımız olduğu için bu kabul edişin başımıza çok işler açtığı belirtilmiştir.

Edebiyat alanında da batı hayranlığı ve her şeyi batıya göre yapmak yaygınlaşmış, Şinasi ve arkadaşları gibi Tanzimat hareketi içerisinde gruplar oluşmuştur. Skolâstik dil ile tabii dilin ayrıştırılmadığı bu dönemde şiirlerde gösterilen örneklerde olduğu gibi ümmetçi bir zihin yapısının devam ettiği tartışılmıştır.

- **"Mersiye", S.4, s. 46-51.**

Merhum Müdafaa-i Millîye başkanı Mustafa Nedim Bey hakkında Antalya mebusu Fuat Hulusi Bey tarafından yazılan 55 beyitlik mersiyedir.

- **"Cemiyetin Azası", S.4, s. 52-63.**

Bolu Şubesi de dâhil olmak üzere derneğin bütün üyelerinin isimleri ve mesleklerine yer verilmiştir. Kurucu üyeler 82, asil üye 364 kişidir.

- **"Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Şuûnu", S.4, s. 64.**

1. Müdafaa-i Millîye reisi Mustafa Nedim Bey'in ölümünden duyulan üzüntü dile getirilmiştir.
2. Derneğin senelik müsameresinde temsil edilmek üzere açılan piyes yarışmasında birinciliği Reşat Nuri Bey'in üç perdelik 'Macera' isimli komedisinin kazandığı, Ahmet Bey'in 'Sivri Sinekler' isimli üç perdelik komedisinin ikinci geldiği duyurulmuştur. Ayrıca gelecek seneki müsamere için de 1 ay önce 6 ay süresi olan bir yarışmanın başladığı duyurulmuştur.

Sayı: 5, Ağustos 1334 / Ağustos 1918

- **Muallim Şekib: "Ruhiyatta Cemiyet Ruhunun İlk Mübeşşirleri", S.5, s. 1-7**

Yazara göre Herbart toplum ruhunu ilk idrak eden filozoftur. Ayrıca psikolojik antropolojinin ilk temellerini de atmıştır. Semavi kitaplardan alınan bilgilerle oluşturulan mücerret bilgiler, tabiata bakmayan filozofların bütün hayatlarını yani dillerini, edebiyatlarını, felsefelerini çevreleyip, sınırlandırmıştır. Bu da nazariyecilik ve taklitçiliğin sebebi olmuştur. Bu düşüncenin değişmesiyle tabiat ilmi felsefeden ayrılarak müstakil bir ilim haline gelmiştir.

Milletin bireylerden ayrı olduğunu iddia eden yazar buna İspanyolları ve Fransızları örnek vermiştir. Milletın asıl gücü normal zekâlılardır. Onların oluşturduğu kültürel öğelerle toplum psikolojisinin oluştuğunu savunmuştur.

- **Ali Canib: "Homer Kimdir? İlyada, Odise Nasıl Eserlerdir", S.5, s. 7-18**

Yunan edebiyatının en eski ve en büyük temsilcisi Homer'dir. Yazıda Homer'in eserlerinden İlyada ve Odise (Odysseia) üzerinde durulmuştur. İlyada'daki hakikat tartışılmış sonra da eserlerin tahlili yapılab kahramanların karakterleri ele alınmıştır. Eserlerin edebî değeri ve bizde yapacağı tesirler hakkında görüşler aktarılmıştır.

- **Baha Said: "Anadolu'da İctimai Zümreler ve Anadolu İctimaiyatı", S.5, s. 18-32**

Anadolu incelemelerinin memleketimizi öğrenmek olduğunu savunan yazar birey için olduğu gibi toplum için de kendini, ulusunu bilmenin öneminden bahsetmiştir. Anadolu'da toplumsal yaşam üzerine sınıflandırmalı bir araştırma yapılmamasını millî benliğimizi tanımadaki eksikliğimiz olarak görülmüştür.

Anadolu'daki milliyetleri tartışırken, kültürle ilgili kelimelerden yola çıkarak Anadolu'nun kültürünün nasıl değiştiği üzerinde durulmuştur. İslamiyet'in kabulüyle toplumsal hayatta değişen koşullar ve yaşam tarzı

irdelenip, Bektaşiliğin Anadolu Türkleri üzerindeki etkisi etraflıca incelenmiştir. Devamının gelecek sayıda olacağı belirtilmiştir.

• **Ömer Seyfettin: "Yeni Hayat", S.5, s. 33-42.**

Ziya Gökalp'ın Yeni Hayat kitabı tanıtılarak kitabın bir şiir mecmuası değil, milletimizin vicdanında yaşayan fikirlerin formüllerinden olduğu belirtilmiştir. Düşünürleri Mürteciler, Muhafazakârlar, Liberaller, Radikaller olmak üzere dört kısma ayıran yazar bu görüşlerden mürtecileri destekleyen fikirlerle karşısında olanlardan örnekler vererek mürtecilerin hayatın her alanına dair görüşleri aktarılmıştır.

En sonunda ya muhafazakârlar diyerek konunun devam edeceği belirtilmiştir.

• **Haydar Rıfat: "Etfaliyât (Terbiye-i Fennî)", S.5, s. 43-61.**

Yazar eğitim ile pedagojinin (Etfâliyat) bir birine karıştırıldığını iddia etmiştir. Tanımları yapılarak arasındaki farklar ele alınmış, Robelais, Rousseau, Pestalozzi gibi eğitimcilerin görüşleri aktarılmıştır. Eğitim konusunun diğer ilmî yöntemlerin bütün karakterlerini içinde barındıran bir yönetime bağlanıp bağlanamayacağı tartışılmıştır.

Eğitimin ilmî karakterinin iki çeşit mesele etrafında oluştuğunu ve bu meselelerin halledilmesi için psikolojinin ve özellikle çocuk psikolojisinin iyi bilinmesi gerektiği belirtilmiştir. Tüm çocuklarda aynı ruh olmadığı için tüm meselelerin çözümünün aynı olmayacağı belirtilmiştir.

• **"Millî Tâlim Ve Terbiye Cemiyeti Şuûnu", S.5, s. 61-64**

1. Ramazan ayında da dernek faaliyetlerinin devam ettiği haber verilmiştir.
2. Kadir gecesi merhum dernek başkanı Sami Bey'in ruhuna mevlit okunduğu haber verilmiştir.
3. Mevlide müteakip yapılan Sermet Paşa, Baha Said Bey, Ali Kâmi Bey ve İsmail Hakkı Bey'in konuşmaları aktarılmıştır.

Sayı: 6, Şubat 1335 / Şubat 1919

• **İsmayıl Hakkı Bey: "Sultani İslahatı", S.6, s. 1-10.**

Sultaniler iptidailer gibi sadece hayat için faydalı bilgileri veren okullar değil toplumsal duyguları ve düşünceleri aşıl原因ayan okullardır. Sultanilerde amaç ilimleri genel bir eğitim vasıtası olarak öğretmektir. Sultanisiz Dârülfünûnlar tam anlamıyla mükemmele ulaşamaz, dolayısıyla sultani ıslahatı demek dârülfünûn ıslahatı demektir.

Eğitim ve öğretim ıslahatı için programlardan lüzumsuz ayrıntıları çıkarmak, programın felsefesi ve millî amaçlara hizmet eden kısımlarını geliştirmek, felsefe derslerini sultanî derslerinin tümüne yayılmış hale getirmek, maneviyat dersleri, millî ve vatanî derslere ehemmiyet vermek gerekir.

• **Ömer Seyfettin Bey: "Skolâstik Lisanımızın İflası", S.6, s. 11-21.**

Dilimizin doğasında garip bir dengesizlik vardır. Bir eserde en sade, en tabii cümlelerin yanında en karışık en anlaşıl原因maz cümleler de bulunabilir. Divan şairleri eserlerinde böyle birçok örnek vermişlerdir. Şairler samimi olduklarında Türkçe; sanatlı, süslü yazmak istediklerinde hemen dillerini değiştirmişlerdir.

Divan edebiyatında yaygın kullanılan bu dille tabii dili ayırt etmek çok kolaydır. Batıdaki edebiyat çeşitleri tercüme edildikçe tabii dil kullanılmaya başlandı. Skolâstik dilin yapaylığına tahammül edemeyen Yeni lisancılar, Tanzimatçılar, Edebiyat-ı Cedîdeciler, Tasfiyecilerin dili ıslah görüşleri yanlış bulunmuştur.

• **Ali Kâmi Bey: "Resmî Terbiye", S.6, s. 22-24.**

Memurun amire hürmeti demek olan, öncekilere bakarak el pençe divan bir şekilde memuriyete başlayanlar bu eğitimden yani Babîâli eğitiminden geçirdi. Bu çeşit selamlama hürmet etme bir Avrupa âdetiydi. Bu

hürmetkârlık zamanla abartılarak başka başka eğitimlerin girmesine kapı açıldı. Herkes ayrı bir eğitim usulünü tatbik etmeye başladı. Yazar köklü geleneğe sahip milletler resmi ilişkilerdeki sınırlara dikkat ederken bizde buna dikkat edilmez olduğunu belirtmiştir.

- **Muallim Şekib Bey: "Klasik Medeniyet ve Alman Harsı", S.6, s. 25-32.**

Memleketimizde medeniyet ve kültür kavramları hararetli bir şekilde tartışılırken medeniyet savunucusu olan Fransa ve kültürün savunucusu olan Almanya arasında bu konudaki algılayışlar aktarılmaya çalışılmıştır. Klasik medeniyetin beşeriliğinden bahseden yazar Alman kültürünün herkesten başka ve sözde her milletin üstünde kendine has bir millet yaratmak derdinde olduğu iddia etmiştir

- **Cemil Sena Bey: "İrade Hastalıklarından Yalancılık", S.6, s. 33-41.**

Herhangi bir fikrin, düzenin gelişmesi ve kabul edilmesi memnuniyetle benimsenmesiyle olur. Bunun içindir ki yalan bütün mukaddes kitaplar ve toplumlar tarafından lanetlenmiştir. Buna rağmen ailede, okulda ve toplumda rastlanılan hastalıklardandır. Yalanın çıkış noktası korku ve iradesizliktir. Bu yazıda bilerek veya bilmeyerek yapılan yalancılık ve sonuçları ele alınmıştır.

- **Muallim Şekib Bey: "Vahdeti Terbiye Karşısında", S.6, s. 42-45.**

Seferberlik nedeniyle kapatılan yatılı rüştiye ve askerî idadının açılması eğitimin birleştirilmesi konusunda atılan adımlardan biri olarak görülmüştür. Yazara göre eğitimin birleştirilmesi askeri okullarla başlamıştır Basının kamuoyunu bu konuda bilgilendirmesi ve sürece destek vermesi istenmiştir. Eğitimin birleştirilmesinin karşısında olanlar yüzünden genel eğitim siyasetini yönetenlerin büyük bir sorumsuzlukla vazifelerini yerine getirmedikleri belirtilmiştir.

- **İsmayıl Hakkı Bey: "İcraatta Adalet Niçin Lazımdır?", S.6, s. 46-48.**

Yazara göre yeni milletlerin toplumsal yapısı 'demokratlık' esaslarına göre derinden derine değişiyor. Bireylerin bireylerle, bireylerin kitlelerle, kitlelerin hükümetle ilişkileri hep değişiyor. Bireyler, kitleler ve hükümet arasında doğru karşılaştırılmalar yapılmasının gerekliliğini vurgulayan yazar, devlet idaresinde çok kötü sonuçlar doğuracak bir adaletsizliğin meydana gelmemesi için kanunsuzluğun neticelerinin caydırıcı bir şekilde belirlenmesi gerektiğini savunuyor.

5. SONUÇ (CONCLUSION)

Sanayi inkılâbının sonuçlarından biri olarak ortaya çıkan ulus devletlerin önemli gereksinimlerinden biri, kamu eğitimi olmuştur. Modern devletler bütün halkını belli esaslar içeren bir eğitim sisteminden geçirmek zorunda kalmışlardır. Bu devletlere göre zenginleşmenin, hükmetmenin ve geleceğe daha emin adımlarla yürümenin yolu sadık bir vatandaş üretmektir. Sadık vatandaşın üretimi için de ortak duygu, düşünce, beklenti ve emellere sahip insanların yetiştirilmesi gerekmiştir. Bunu yapacak kurum da zorunlu, devlet kontrolünde, laik ve kısmen parasız eğitim olarak tebarüz etmiştir.

Avrupa'da aynı ırk ve kültür birlikteliğinden gelen toplumların bu birlikteliği sosyolojik ve tarihsellik bağlamında devam ettirebilmeleri için ortak değerlerin yeni nesillere aktarım işine 'millî eğitim' denilmiştir. Bu içerikteki eğitim Avrupa'da 19. yüzyılın ikinci yarısında hızla yerleşirken Osmanlı devletinde ancak 20. yüzyılın başlarında tartışılmaya başlanmıştır. II. Meşrutiyet'in ilanıla millî fikirlerin tartışılma imkânı doğmuştur. Bunun bir gereği olarak da fırkalar, dernekler, yayınlar, projeler ortaya çıkmıştır. Millî bir toplum ve devlet oluşturabilmek için II. Meşrutiyet devrinde ortaya çıkan kurumlardan biri Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti olmuştur. Bu derneğin en

önemli faaliyetlerinden biri kendi adını taşıyan bir dergi yayımlamak olmuştur.

Bu makalede II. Meşrutiyet devrinde, millî bir devlet ve toplum oluşturulabilmek için ortaya çıkmış olan bir derneğin yayın organı bütün yönleriyle incelenmiştir. Üç yılda 6 sayı yayımlanmasına karşın, gerek Cumhuriyet'in kuruluşu sırasındaki eğitim politikalarının belirlenmesinde gerekse de, Türkiye'deki eğitim bilimine ve Türk eğitim tarihine oldukça önemli katkıları bulunan bu derginin incelenmesinden ortaya çıkan sonuçlar şöyle sıralanabilir:

- Millî bir devlet ve toplum olarak kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin eğitim politikalarının belirlenmesinde büyük katkıları olduğu görülen MTTCM üzerine ilk defa bu kadar detaylı bir araştırma yapılmıştır. Cumhuriyet dönemi eğitim reformlarının altyapısı denilebilecek ilmi makale ve tartışmaların yapıldığı bir dergi olan MTTCM, Türk eğitim tarihi açısından önemli bir yer tutmaktadır.
- Bu araştırma ile MTTCM hem biçimsel hem de içerik olarak incelenmiştir. Ayrıca bütün yazılarının kısa bir özeti verilmiştir. Bütün yazarları, yazıları, sayfaları ve tarihleri konusunda tablolar oluşturulmuştur.
- MTTCM'nin Türkiye'de modern eğitim biliminin gelişmesine olduğu kadar millî esaslara dayalı bir eğitim sisteminin kurulmasına önemli katkıları olmuştur. Dergi genel halk kitlesinin okuryazarlık ve kültür seviyesini yükseltmek amacıyla değil, bilimsel araştırmalar yapmak niyetiyle aydın kitlesine hitaben çıkarılmıştır.
- Derginin temel amacı, eğitimi bilimsel olarak incelemek, Türkiye'yi her bakımdan tanımak için detaylı araştırmalar yapmaktır.
- Dergi II. Meşrutiyet döneminde başta Ziya Gökalp ile başlayan yeni bir toplum, devlet ve birey arayışının en güçlü temsilcilerinden biri olmuştur. Yeni bir birey ve toplum oluşturmanın yollarını bulmak için nitelikli eğitim ıslahatlarının yapılmasını savunmuştur.
- MTTCM dönemin önde gelen eğitimcilerini bir araya toplamıştır. Bunlar arasında İsmayıl Hakkı, Mehmed Emin ve Süleyman Paşazâde Sami önemli isimlerdir.
- Dergide eğitimin sosyal, tarihi, kültürel ve ekonomik temellerine önemle vurgu yapılmıştır. Eğitimin tarihselliği toplumsallığı konusunda önemli bilgiler verilmiştir.
- Millî bir eğitim oluşturmanın temel gereklerinden olarak, millî lisan, millî sanat, millî edebiyat, millî sinema, millî ekonomi, millî banka vb. konular da dergide sıklıkla işlenmiştir.
- Dinî terbiye de dergide yer verilen konular arasında olmakla birlikte, din eğitiminde temel amacın, bireylere din kuralları öğretmek değil, din duygusu vermek olduğu belirtilmiştir. Dine modernist bir yaklaşım söz konusudur.
- Bireylerin kendi kültür ve değerlerini öğrenmesinin yanında diğer kültür ve medeniyetleri de bilmeleri gerektiği istenerek tercüme edilen ve edilmesi gereken eserler üzerinde durulmuştur.

Bütün bu özellikleri ile MTTCM farklı yönleri ile eğitim tarihinde ilklerin yer aldığı önemli bir dergidir. Gerek eğitim tarihi gerekse eğitim sosyolojisi araştırmalarında kullanılacak çok farklı bilgiler ve yorumlar yayımlamıştır. Derginin bir bütün olarak bu günün harflerine aktarılarak yeniden yayımlanması eğitim camiasına büyük katkılar sağlayabilir.

KAYNAKÇA (REFERANCES)

1. "Maksat", (1332). MTTCM, S.1.
2. "Resm-i Küşâd Nutukları, Müessislerden Doktor Esat Paşa Tarafından", (1332). MTTCM, S.1.
3. "Tetkikât ve Tenkidât", (1333a). MTTCM, S.1
4. "Tetkikât ve Tenkidât", (1333b). MTTCM, S.2.
5. Abdurrahman, Ş., (1332). "Millî Maarif Tarihi", MTTCM, S.1.
6. Ahmed, H., (1334). "Millî Terbiye", MTTCM, S.3.
7. Ahmet, C., [Emre] (1333). "İmlâmızın Tarihi Safhaları", MTTCM, S.2.
8. Akyüz, Y., (2009). "Doğuşunun Yüzüncü Yılında Türkiye'de Öğretmen Örgütlenmesinin İlk On Yılına Bakışlar (1908-1918)", OTAM, S.22.
9. Ali, K., (1334). "Homer Kimdir?", MTTCM, S.5.
10. Alman İdealizmi 1: Fichte, (2006). (Haz.: Eyüp Ali Kılıçaslan, Güçlü Ateşoğlu), Ankara: Doğu Batı Yay., 2006.
11. Aron, R., (1973). Toplumbilim Düşüncesinde Ana Akımlar: Pareto, Weber, Durkheim, Ankara.
12. Ayas, [Ömer S.], (1334). "Mazi İhya mı Edilir, İade mi", MTTCM, S.4.
13. Aytaç, K., (2009). Avrupa Eğitim Tarihi, Ankara: Doğu Batı Yay.
14. Baha, S., (1334). "Anadolu'da İctimaî Zümreler", MTTCM, S.5.
15. Berkes, N., (2002). Türkiye'de Çağdaşlaşma, İstanbul: YKY.
16. BOA, (28 Nisan, 1333), Dosya No:51 Gömlek No:30 Fon Kodu: DH.EUM.6.Şb.
17. Çil, F., (2004). Satı Bey'in Hayatı, Eserleri ve Türk Eğitimine Katkıları, Marmara Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, Yayınlanmamış YLT, İstanbul.
18. Göltaş, İ., (1981). Millî Kurtuluş Savaşında Öğretmenler, İstanbul.
19. Gündüz, M., (2010). "II. Meşrutiyet Dönemi Eğitim Derneklerinden Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti", Prof. Dr. Yahya Akyüz'e Armağan.
20. Haydar, R., (1334a). "Durkheim'e Göre Terbiye İlmi", MTTCM, S.3.
21. Haydar, R., (1334b). "Etfaliyat, Terbiye-i Fenni, Pédagogie", MTTCM, S.5.
22. İsmayıl, H., (1334b). "Terbiyenin Marazi Şekilleri", MTTCM, S.4.
23. İsmayıl, Hakkı, (1333). "Millî Tâlim ve Terbiye Islahatına Medhal", MTTCM, S.2.
24. İsmayıl, H., (1334a). "Sami Bey'in Ruhü, Terbiye Hakkındaki Fikirleri, Nazariyeleri", MTTCM, S.3.
25. Kant, I., (2006). Eğitim Üzerine, (Çev.: Ahmet Aydoğan), İst.: İz Yay.
26. Satı, M., (1327). Fenn-i Terbiye, İstanbul: Kütüphanesi-i Askerî, C.1-2.
27. Şekib, M., (1334). "Mefkûre ve Dârülfünûn", MTTCM, S.4.
28. Mehmed, E., (1334). "Dinî Terbiye, Dinî Tedrisât", MTTCM, S.3.
29. Mehmed, E., (1333). "Millî İktisat ve Tedrisi," MTTCM, S.2.
30. Millî Tâlim ve Terbiye Cemiyeti Nizamnamesi, (1332). İstanbul: Matbaa-i Amire.
31. Muallim, Ş., (1334). "Ruhiyatta Cemiyet Ruhunun ilk mübeşşirleri", MTTCM, S.5.
32. Nurdoğan, A., (2007). "Türkiye'de Öğretmenlik Mesleğinde Sosyal Dayanışma Fikrinin Doğuşu: Muallim Cemiyetleri (1908-1914)", Türk Kültürü İncelemeleri, İstanbul, S. 17.
33. Orhan, A., (2001). Cumhuriyet Dönemi Öğretmen Örgütlenmesi, İstanbul: TDAV.
34. Ömer, S., (1334b). "Yeni Hayat", MTTCM, S.5.

35. Ömer, S., (1334a). "Skolâstik Lisanımızın iflası, Tanzimat'tan Millî Edebiyat Cereyanına Kadar", MTTTCM, S.4.
36. Özkırımlı, U., (2008). Milliyetçilik Kuramları, Eleştirel Bir Bakış, Ankara: Doğu Batı Yay.
37. Ülken, H.Z., (2001). Türkiye'de Çağdaş Düşünce Tarihi, İstanbul: Ülken Yay. MTTTCM 1. ve 6. Sayısının Kapak Fotoğrafları;

